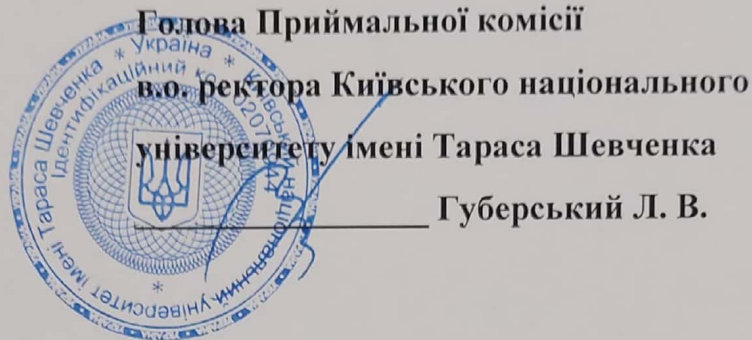

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

на здобуття ступеня вищої освіти – магістр (денна форма)

Освітній рівень – магістр

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітньо-наукова програма – «Фінанси публічного сектору / Public Sector

Finance (з можливістю подвійного дипломування разом з Норд

Університетом, Норвегія)»

Київ – 2021

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**«УХВАЛЕНО»**

Вченою радою економічного факультету
протокол № 8 від «16» лютого 2021 року

Голова вченої ради економічного факультету

проф. Ігнатюк А. І.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

на здобуття ступеня вищої освіти – магістр (денна форма)

Освітній рівень – магістр

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітньо-наукова програма – «Фінанси публічного сектору / Public Sector

Finance (з можливістю подвійного дипломування разом з Норд

Університетом, Норвегія)»

Гарант програми,
завідувач випускової кафедри
(кафедри фінансів)

І. О. Лютий

Київ – 2021

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.....	4
2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ.....	6
2.1. Фінанси.....	6
2.2. Податкова система	11
2.3. Фінансовий ринок	15
2.4. Міжнародні фінанси	19

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Вступні випробування мають за мету з'ясувати рівень засвоєння теоретичних знань абітурієнтів, оцінити їх аналітичні здібності та навички, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра з фінансів та виявити достатність рівня підготовки до навчання в магістратурі на здобуття освітнього рівня «магістр» за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

Метою вступного іспиту до магістратури зі спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" є формування контингенту студентів, найбільш здібних до успішного опанування дисциплін означеної спеціальності шляхом оцінки знань та навичок абітурієнтів за напрямами професійно-орієнтованої діяльності бакалавра.

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Оволодіння системою знань, що відповідають вимогам освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" передбачає, що вступники повинні вільно володіти державною мовою, мати здібності до оволодіння знаннями та навичками в галузі фундаментальних та професійно орієнтованих економічних дисциплін, мати схильність до наукових досліджень.

Характеристика змісту програми вступного іспиту. Іспит має комплексний характер і базується на провідних навчальних дисциплінах, що формують знання та уміння бакалавра і визначають рівень його кваліфікації. Програма іспиту є міждисциплінарною, охоплює основну проблематику навчальних дисциплін, що вивчають студенти в межах навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» і включає наступні модулі:

Модуль 1. Фінанси

Модуль 2. Податкова система

Модуль 3. Фінансовий ринок

Модуль 4. Міжнародні фінанси

Основними критеріями при оцінюванні знань абітурієнта під час іспиту виступають: знання навчального матеріалу дисципліни; вміння виділяти істотні положення навчальної дисципліни; вміння формулювати конкретні положення навчальної дисципліни; уміння застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних фінансово-економічних ситуацій та вирішення прикладних проблем.

Порядок проведення вступних випробувань визначається «Правилами прийому до Київського національного університету імені Тараса Шевченка у 2021 році».

Формою проведення вступного іспиту до магістратури зі спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" за освітньою програмою «Фінанси публічного сектору» є письмовий екзамен.

Критерії оцінювання. Знання та вміння, продемонстровані абітурієнтом на вступному іспиті зі спеціальності, оцінюються за 200-бальною шкалою.

Іспит за фахом може складатися з двох частин:

I. тестова частина – максимальна оцінка за правильно виконане завдання – 100 балів;

II. варіативна / творча / аналітична – максимальна оцінка за правильно виконане завдання – 100 балів.

Мінімальна позитивна оцінка за іспит з фаху становить 100 балів.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

2.1. ФІНАНСИ ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Економічна природа і призначення фінансів

Виникнення та розвиток фінансів. Фінанси як економічна категорія. Призначення, функції та ознаки фінансів. Фонди фінансових ресурсів. Фінансові ресурси підприємств, громадян та інших суб'єктів економічної діяльності. Роль фінансів на макро- та мікрорівні.

Тема 2. Фінансова система

Економічний зміст і структура фінансової системи. Правова та організаційна основа фінансової системи. Органи управління фінансами та їх функції. Ознаки структуризації фінансової системи. Види фінансових систем. Державні фінанси; фінанси підприємств і організацій; фінанси домогосподарств; страхові та резервні фонди; фінансовий ринок; міжнародні фінанси. Форми і методи створення, розподілу і використання фінансових ресурсів.

Тема 3. Фінансова наука

Предмет та зміст фінансової науки. Мета, задачі та функції фінансової науки. Форм та методи створення та використання фондів фінансових ресурсів для задоволення загальнодержавних потреб. Фінансова наука як складова соціально-економічних наук. Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки.

Тема 4. Фінансова політика і фінансова безпека

Фінансова політика держави. Заходи, методи, форми організації та використання фінансів для забезпечення економічного і соціального розвитку суспільства. Основна мета та завдання фінансової політики. Складові та види фінансової політики. Фактори, що визначають фінансову політику уряду. Сучасна бюджетно-податкова політика. Система мобілізації фінансових ресурсів та їх використання для задоволення різноманітних потреб держави, підприємницьких структур і населення. Правова основа та напрями реалізації фінансової політики. Внутрішня та зовнішня фінансова політика. Принципи фінансової політики, форми і методи її реалізації. Поняття фінансової безпеки держави, критерії її визначення.

Тема 5. Фінансовий механізм

Форми і методи фінансового механізму. Складові фінансового механізму. Фінансове планування й прогнозування, фінансові показники, нормативи, ліміти й резерви, стимули й санкції, система управління фінансами. Фінансові інструменти: штрафи, пільги, фінансові нормативи, ліміти й резерви. Фінансове регулювання та фінансове забезпечення.

Тема 6. Фінансове планування і прогнозування

Необхідність та сутність фінансового планування. Основна мета та функції фінансового планування. Методи фінансового планування. Види фінансових планів. Організація фінансового планування. Принципи фінансового планування та прогнозування. Необхідність та зміст фінансових балансів в економічній системі держави.

Тема 7. Державні фінанси

Державні фінанси як складова частина фінансової системи держави. Призначення державних фінансів. Методи і форми мобілізації фінансових ресурсів у розпорядження держави. Складові державних фінансів: державний бюджет, централізовані фонди соціального страхування, фінанси підприємств і організацій державної власності, державний кредит, державні страхові та резервні фонди. Сфера функціонування державних фінансів. Фінанси підприємств державної власності. Державний бюджет України як основний інструмент державного регулювання економічного й соціального розвитку. Місцеві бюджети у фінансовому забезпеченні розвитку регіонів. Страхові та резервні фонди держави. Державний кредит та збалансованість бюджету. Фінансові моделі “держави добробуту” різних країн.

Тема 8. Бюджет і бюджетна система

Економічна сутність, призначення та ознаки бюджету. Бюджетний устрій та типи бюджетних систем. Структура та принципи побудови бюджетної системи України. Правова основа бюджетної системи. Бюджетний процес та бюджетна класифікація. Дефіцит бюджету. Децентралізація бюджетної системи. Бюджетна політика ЄС: сучасні ознаки.

Тема 9. Місцеві фінанси

Місцеві фінанси як важлива ланка фінансової системи держави. Форми мобілізації доходів і здійснення витрат місцевими органами самоврядування. Система фінансових відносин між місцевими та державним бюджетами. Види міжбюджетних трансфертів та порядок їх розрахунку.

Тема 10. Податки і податкова політика

Економічна сутність, ознаки та функції податків. Основні елементи податків. Класифікація податків: державні та місцеві; прямі та непрямі податки, податки з юридичних та фізичних осіб. Механізм нарахування та сплати податку на додану вартість, акцизного податку, податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб, екологічного податку, місцевих податків і зборів. Зміст та призначення податкової політики.

Тема 11 Фінанси підприємств

Фінанси підприємств як самостійна й особлива сфера функціонування фінансів. Специфіка організації та принципи реалізації фінансів підприємств.

Сутність і зміст фінансів підприємств. Доходи та витрати підприємств. Фінансовий результат.

Фінансові ресурси підприємств. Дивідендна політика підприємств. Податкова політика підприємств. Оцінка фінансового стану підприємств, санація та банкрутство.

Тема 12. Фонди фінансових ресурсів цільового призначення

Фонди фінансових ресурсів цільового призначення як самостійна ланка фінансової системи. Необхідність створення та функціонування фондів фінансових ресурсів цільового призначення. Принципи організації централізованих фондів фінансових ресурсів. Джерела формування та використання коштів Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування, Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Шляхи вдосконалення системи загальнообов'язкового та недержавного соціального страхування.

Тема 13. Фінансове забезпечення соціальних гарантій населенню

Соціальні гарантії як обов'язковий елемент економічної системи держави. Форми соціальних гарантій. Джерела фінансового забезпечення соціальних гарантій. Стан й розвиток системи соціальних гарантій в Україні.

Тема 14. Страхіві та резервні фонди фінансових ресурсів

Страхування як специфічна ланка фінансової системи. Страхіві фонди, страховики, страхувальники, об'єкт страхування, страховий ризик, страховий випадок, страхова сума, страхове відшкодування, страховий платіж, страховий тариф. Фінансові аспекти соціального страхування.

Тема 15. Державний кредит і державний борг

Сутність та форми державного кредиту. Державний борг та його економічно обґрунтуванні межі. Форми державного кредиту. Ефективність використання державних запозичень. Поняття: конверсія, консолідація, уніфікація, обмін облігацій за регресивним співвідношенням, відстрочення погашення і анулювання позики. Державний борг України та механізм його обслуговування. Боргова політика уряду та сучасні методи реструктуризації державної заборгованості.

Тема 16. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок як обслуговуюча ланка фінансової системи держави. Принципи та функції фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Необхідність, призначення, внутрішня структура складових фінансового ринку. Валютний ринок; ринок кредитів; ринок цінних паперів; ринок фінансових послуг. Інструменти та операції на фінансовому ринку.

Тема 17. Фінансовий контроль

Зміст та принципи фінансового контролю. Функції, методи та види фінансового контролю. Основні елементи системи фінансового контролю,

тенденції її розвитку. Органи виконавчої та законодавчої влади, що здійснюють фінансовий контроль.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базилевич В.Д. Державні фінанси: [навчальний посібник] / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик]; за заг. ред. Базилевича В.Д. – К.: Атіка, 2002. – 368 с.
2. Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення: [монографія] / [З.С. Варналій, Т.В. Бугай, С.В. Онищенко]. – Полтава: ПолтНТУ, 2014. – 270 с.
3. Варналій З.С. Податкова система: [підручник] / З.С. Варналій, М.В. Романюк. – К.: Знання України, 2019. – 567 с.
4. Василик О.Д. Теорія фінансів: [підручник] / О.Д. Василик. – К.: НІОС, 2001. – 416с.
5. Гридчина М.В. Фінанси. (Теоретичні основи) / М.В. Гридчина, Ю.Л. Субботович. – К., 2004. – 312 с.
6. Державне бюджетування в Україні: сутність та основні детермінанти / [З.С. Варналій, К.В. Коваленко, С.В. Онищенко, І.В. Савич]; за ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2016. – 395 с.
7. Державні фінанси в умовах демократії: Вступ до фінансової науки: пер. с нем. / Шарль Бланкарт; Под общ. рук. С.І. Терещенко, О.О. Терещенко. – К.: Либідь, 2000 . – 654 с.
8. М. Бунге: сучасний дискурс / за ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005. – 697 с. – (Славетні постаті).
9. Місцеві фінанси: [підруч.] / за ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. – 448 с.
10. Національні фінанси: [підручник] / [В.І. Грушко, О.С. Наконечна, О.Г. Чумаченко]; за ред. В.І. Грушка; ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК". – К.: ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК", 2017. – 656с.
11. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2008. – 240 с.
12. Податкова система: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [І.О. Лютий, Л.М. Демиденко, М.В. Романюк та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.
13. Приказюк Н.В. Страхова система України: теорія, методологія, практика: монографія / Н.В. Приказюк. – Логос, 2017. – 611 с.
14. Рожко О.Д. Державні фінанси України: детермінанти та пріоритети розвитку: [монографія] / О.Д. Рожко. – К.: Вид-во Ліра-К, 2016. – 360 с.
15. Соціальне страхування: навчальний посібник / Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, С.Б. Березіна, Д.Д. Третяк. – К.: ЦП«Компринт», 2018 – 197 с.
16. Стоян В.І. Казначейська система: [підручник] / [В.І. Стоян, О.С. Даневич, М.Й. Мац]; за заг. ред. А.І. Крисоватого. – 3-тє вид., змін. і доповн. – К.: ЦУЛ, 2014. – 868 с.
17. Фінанси. Підручник / [І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Вид-во Ліра-К, 2017. – 728 с.

18. Фінанси. Практикум / [І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Вид-во Ліра-К, 2020. – 352 с.
19. Фінанси: [підручник] / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. — 687 с.
20. Фінансово-економічна грамотність: Підручник: у 2 частинах / авт. кол.; за редакцією д-ра екон. наук, проф. Жихор О.Б., д-ра екон. наук, проф. Димченко О.В. – К.: Кондор, 2017. – Частина 1.: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. – 800 с.

2.2. ПОДАТКОВА СИСТЕМА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Податки в економічній системі держави

Сутність податків. Становлення і розвиток оподаткування. Визначення податків. Функції податків. Податки як джерело формування доходів бюджету. Регулююча функція. Основні напрямки регулювання економіки через податки. Види податків. Елементи оподаткування: суб'єкт, об'єкт, джерело і одиниця оподаткування, ставка оподаткування. Види процентних ставок: пропорційні, прогресивні, регресивні. Класифікація податків, її ознаки. Прямі і непрямі податки, загальнодержавні і місцеві, податки на доходи, капітал і споживання.

Тема 2. Теорія податків як складова фінансової науки

Зародження та розвиток науки про податки в різних економічних школах: англійській, німецькій, шведській, австрійській, італійській та ін. Принципи оподаткування. Чотири принципи оподаткування А. Сміта. Принципи обкладання податками А. Вагнера. Необхідність і зміст принципів справедливості, рівності, обов'язковості, стабільності, економічної обґрунтованості та доступності.

Еволюція теорії оподаткування та теорія суспільних благ. Оподаткування як фіскальне ціноутворення на суспільне благо.

Тема 3. Податкова система і податкова політика

Теоретичні засади побудови податкових систем. Принципи побудови та критерії оцінки податкових систем. Сучасні податкові системи, їх загальна характеристика. Податкова політика держави та її напрямки. Податкова політика в державному регулюванні економіки. Основні етапи становлення податкової системи України. Склад та структура податкової системи України. Види податків, їх класифікація. Платники податків: їх права та обов'язки. Законодавчо-нормативні акти, що регламентують оподаткування в Україні.

Тема 4. Податкові системи зарубіжних країн

Загальна характеристика податкових систем з ринковою економікою. Податкова система США: склад та структура податкової системи, види та форми оподаткування. Податкова система Німеччини: особливості її побудови та розвитку. Податкова система Франції. Податкова система Великобританії. Податковий федералізм в розвинутих країнах. Податкова система Росії.

Тема 5. Інтеграція податкової системи України до європейського економічного простору

Необхідність і суть інтеграції податкових систем в сучасному глобальному середовищі. Гармонізація податкових систем країн-учасниць ЄС. Створення митних союзів. Гармонізація непрямих оподаткування. Розробка узгодженої

податкової політики в ЄС. Основні проблеми гармонізації оподаткування в Україні відповідно до умов в ЄС.

Тема 6. Податок на прибуток підприємств

Податок на прибуток підприємств і його роль у формуванні доходів бюджету. Платники, об'єкт та ставки. Порядок обчислення та сплати податку на прибуток. Різниці, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів. Різниці, що виникають при формуванні резервів(забезпечень). Різниці, які виникають при здійсненні фінансових операцій. Особливості оподаткування окремих видів діяльності та операцій. Звільнення від оподаткування податком на прибуток.

Тема 7. Податок на доходи фізичних осіб

Принципи оподаткування доходів фізичних осіб. Елементи податку: платники, об'єкт, база та ставки. Види та порядок розрахунку соціальних пільг з податку. Оподаткування різних видів доходів. Особливості оподаткування доходів, одержаних нерезидентами. Податкова знижка. Забезпечення виконання податкових зобов'язань. Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи.

Тема 8. Податок на додану вартість

Платники податку. Ставки податку: базова та пільгова. Об'єкт оподаткування і порядок його визначення. Порядок обчислення ПДВ: податковий кредит, податкове зобов'язання. Порядок відшкодування ПДВ з бюджету. Пільги з податку, їх економічний зміст. Строки сплати ПДВ. Електронне адміністрування ПДВ.

Тема 9. Акцизний податок

Акцизний податок як непрямий податок. Платники і об'єкти. Види ставок та їх характеристика. Обчислення сум акцизного збору. Порядок і строки сплати. Особливості оподаткування алкогольних напоїв та тютюнових виробів. Акцизні марки. Акцизні склади і акцизна накладна.

Тема 10. Мито

Мито і його види. Митна вартість як основа оподаткування митом. Ставки мита та їх різновиди: адвалорні, специфічні та комбіновані, повні, пільгові преференційні. Єдиний митний тариф. Методи визначення митної вартості. Бюджетне значення мита. Порядок обчислення мита.

Тема 11. Вплив єдиного соціального внеску на доходи платників

Сутність та призначення єдиного соціального внеску (ЄСВ). Принципи збору та ведення обліку єдиного внеску. Платники ЄСВ, їх права та обов'язки. Порядок нарахування та сплати ЄСВ. Добровільна сплата ЄСВ. Адміністрування сплати ЄСВ. Відповідальність та контроль за правильністю сплати внеску.

Тема 12. Податки на власність

Світовий досвід оподаткування нерухомості, майна і землі. Перспективи розвитку оподаткування власності в Україні. Податок на майно: особливості адміністрування.

Тема 13. Рентна плата.

Склад рентної плати. Платники рентної плати. Рентна плата: за користування надрами, за користування радіочастотним ресурсом України, за спеціальне використання води, за спеціальне використання лісових ресурсів, за транспортування нафти і нафтопродуктів. Подання декларації і строки сплати рентної плати. Відповідальність платників рентної плати.

Тема 14. Місцеві податки і збори

Зміст та види місцевих податків і зборів, місцеві податки і збори, що повинні запроваджуватися органами місцевого самоврядування при наявності об'єктів оподаткування. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу. Платники єдиного податку. Особливості сплати і нарахування єдиного податку.

Тема 15. Податковий процес та контроль

Організаційні основи і принципи податкового процесу. Правові засади організації податкової служби і податкова робота. Організаційна структура та функції органів державної податкової служби. Можливості апеляції і оскарження дій податкових органів. Податковий контроль в умовах сучасної економіки. Відповідальність за ухилення від сплати податків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: [монографія] / [Н.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій]; за ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2008. – 675 с.
2. Варналій З.С. Податкова система: [підручник] / З.С. Варналій, М.В. Романюк. – К.: Знання України, 2019. – 567 с.
3. Василик О.Д. Податкова система України: [навчальний посібник] / О.Д. Василик. – К.: ВАТ „Поліграф книга”. – 2004. – 478 с.
4. Данілов О.Д. Податкова система у запитаннях і відповідях: [навч. посіб.] / О.Д. Данілова, Т.В. Паєнтко; Київ. екон. ін-т менедж. – К.: 2013. – 293 с.
5. Демиденко Л.М. Податкова система: [навчальний посібник] / Л.М. Демиденко, Ю.Л. Субботович. – К.: ЦУЛ. – 2007. – 180 с.

6. Єфименко Т.І. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи / Т.І. Єфименко, А.М. Соколовська. – К.: ДННУ Академія фінансового управління, 2013. – 492 с.
7. Митна справа: [підручник] / [А.І. Крисоватий, С.Д. Герчаківський, О.Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А.І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Екон. думка ТНЕУ», 2014. – 540 с.
8. Податкова політика держави: теорія формування та практика реалізації: [монографія] / [Л.Л. Тарангул та ін.]; Нац. ун-т держ. податк. служби України, Н.-д. центр з пробл. оподаткування. – Ірпінь: ВЦ НУ ДПС України, 2013. – 405 с.
9. Податкова політика України: [навчальний посібник] / [П.В. Мельник, З.С. Варналій, М.В. Романюк та ін.] – К.: Знання України, 2011. – 505 с.
10. Податкова система: [навч. посіб.] / [І.О. Лютий, Л.М. Демиденко, М.В. Романюк та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.
11. Податковий кодекс України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
12. Податкові системи зарубіжних держав: [навчальний посібник] / [В.Л. Андрущенко, З.С. Варналій, І.А. Прокопенко, Т.В. Тучак]. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 222 с.
13. Романюк М.В. Податкова політика як чинник соціально-економічного зростання в Україні: [монографія] / М.В. Романюк. – К.: Центр учбової літератури. – 2008. – 278 с.
14. Сідельникова Л.П. Оподаткування суб'єктів підприємництва: [навч. посібник] / [Л.П. Сідельникова, Т.В. Чижова, Я.В. Якуша] – К.: Ліра-К, 2013. – 422 с.
15. Фінанси: [підручник] / [І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Вид-во Ліра-К, 2017. – 728 с.

2.3. ФІНАНСОВИЙ РИНОК ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Фінансовий ринок, його призначення і основи організації

Об'єктивна необхідність фінансового ринку, його сутність і значення. Структура та функції фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Фінансові інструменти, що забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів серед учасників ринку. Характеристика фінансових інструментів та механізм їх оцінки.

Тема 2. Основні фінансові інструменти

Поняття цінних паперів. Види цінних паперів, специфічні особливості окремих видів цінних паперів. Емітенти окремих видів цінних паперів. Цінні папери, що перебувають в обігу в Україні. Облігації - інструмент позики. Види облігацій. Корпоративні, державні та муніципальні облігації. Облігації зовнішніх та внутрішніх позик. Визначення та види акцій. Характеристика простих та привілейованих акцій. Вартість акції та оцінка акціонерного капіталу. Акціонерні товариства – емітенти акцій, відкрита підписка на акції. Інновації на ринку фінансових інструментів. Американські та європейські депозитарні розписки.

Тема 3. Похідні фінансові інструменти

Визначення та суть строкових угод. Історія виникнення та розвитку ринку строкових угод. Види строкових угод. Визначення та види ф'ючерсів. Механізм укладання ф'ючерсних угод. Роль клірингових палат в торгівлі ф'ючерсами. Основні принципи ціноутворення у ф'ючерсних та форвардних контрактах.

Хеджування за допомогою ф'ючерсів та ризику при хеджуванні. Укладення строкових угод на Українській міжбанківській валютній біржі. Визначення та види форвардних угод. Відмінності між ф'ючерсами та форвардами. Угоди про форвардні процентні ставки. Форвардні угоди з купівлі-продажу валюти.

Визначення та види опціонів. Поняття премії та страйкової ціни. Дохідність опціонів, ціноутворення в опціонах. Угоди “кеп”, “флор”, “колар” та варанти. Суть та види свопів. Процентні, валютні свопи та свопи активів. Управління процентним та валютним ризиками за допомогою строкових угод.

Тема 4. Ризик та дохід

Визначення та види процентних ставок. Структура ринкових процентних ставок. Визначення процентної ставки з врахуванням інфляції та ризику неповернення. Поняття та основні види ризиків. Кількісна оцінка ризику. Основні види фінансових ризиків.

Механізм оцінки фінансових активів. Оцінка ринкової вартості та доходності облігації. Визначення тривалості облігації та інших боргових зобов'язань. Фактори, що визначають ринкову вартість акції. Методи оцінки

акцій: дивідендний метод, “дійсної вартості акції”, “ринкової оцінки активів” та метод CAPM.

Теорія портфелю. Основні принципи формування портфелю цінних паперів. Диверсифікація портфелю, побудова ефективного портфелю. Теорія ринку капіталів.

Тема 5. Поняття та класифікація фінансового посередництва

Сутність фінансових посередників та їх функції. Класифікація фінансових посередників. Суб'єкти банківської системи. Небанківські фінансово-кредитні інститути. Контрактні фінансові інститути. Посередники депозитарно-клірингової системи.

Тема 6. Діяльність інститутів спільного інвестування на фінансовому ринку

Місце та роль інститутів спільного інвестування в інвестиційних процесах. Типи інвестиційних компаній. Механізми формування і використання фінансових ресурсів в інвестиційних компаніях різних типів. Вітчизняні інститути спільного інвестування. Державне регулювання діяльності інвестиційних компаній.

Тема 7. Діяльність комерційних банків та інших фінансових інститутів

Основні функції та операції комерційного банку. Формування ресурсної бази комерційного банку. Активи комерційного банку. Структура доходів та витрат банківської установи. Основні показники діяльності банку. Державне регулювання банківської діяльності.

Основи діяльності страхових компаній. Ощадні банки, ощадно-кредитні асоціації та кредитні спілки. Ощадна справа в Україні. Інвестиційні банківські фірми, як універсальні посередники на ринку фінансових послуг. Діяльність недержавних пенсійних фондів.

Тема 8. Основи організації та функціонування фондового ринку

Сутність та значення фондового ринку, його структура та основні функції. Класифікація фондових ринків. Основи функціонування біржового фондового ринку. Умови обігу цінних паперів на фондовій біржі. Позабіржовий фондовий ринок, його призначення та основи організації.

Інфраструктура фондового ринку. Кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів, клірингові палати. Основи депозитарної та реєстраторської діяльності. Професійна діяльність на ринку цінних паперів. Основні напрямки державного регулювання фондового ринку.

Тема 9. Інформаційне забезпечення фондового ринку

Інформаційне забезпечення та “прозорість” фондового ринку. Рейтингові агентства, їх роль на ринку. Інформація в пресі про ринкові цінні папери та її аналіз. Історія виникнення, сутність та роль фондових індексів на ринку цінних паперів. Основні типи фондових індексів.

Тема 10. Основи функціонування кредитного ринку

Сутність і значення, основи організації і структура кредитного ринку. Функції кредитного ринку. Державний кредит, його форми та види. Банківське кредитування. Системи рейтингу кредитів та позичальників. Вартість кредитних інструментів. Комерційне кредитування. Державне регулювання кредитного ринку.

Тема 11. Валютний ринок: основи організації та функціонування

Основи функціонування валютного ринку. Учасники валютного ринку. Види операцій з валютою. Міжнародні фінансові центри по торгівлі валютою. Особливості формування та розвитку валютного ринку в Україні. Валютне регулювання та валютний контроль. Здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку. Валютний ділінг в банках.

Тема 12. Міжнародний фінансовий ринок: учасники і фінансові інструменти

Основи функціонування міжнародного фінансового ринку. Учасники міжнародного фінансового ринку. Діяльність міжнародних фінансових інститутів та організацій. Фінансові інструменти міжнародного ринку та їх емітенти. Ринок єврооблігацій, євроакцій та єврокредитів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» від 30.10.1996 № 448/96-ВР зі змінами та доповненнями. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 № 5080–VI зі змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV зі змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Лук'янов В.С. Сучасні фінансові ринки: [монографія] / В. С. Лук'янов. – Київ: Знання, 2013. – 479 с.
5. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг: [навч. посібник] / С.В. Науменкова С.В. Міщенко. – К.: Знання, 2010. – 532 с.
6. Ринок фінансових послуг: підручник / Приказюк Н.В., Лютий І.О., Пікус Р.В., Рожко О.Д. та ін.; за ред. Н.В. Приказюк: К.: ФОП Ямчинський О.В., 2019. 757 с.
7. Ринок цінних паперів: навч. посіб. / В.В.Вірченко, В.М.Шелудько – К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. – 199 с.
8. Фінанси. Практикум / [І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Вид-во Ліра-К, 2020. – 352 с.

9. Фінанси: [підручник] / [І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Вид-во Ліра-К, 2017. – 728 с.
10. Фондовий ринок: [підручник] / [В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. Книга 1. – К.: Знання, 2015. – 621 с.
11. Фондовий ринок: [підручник] / [В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. Книга 2. – К.: Знання, 2016. – 686 с.
12. Фондовий ринок: [практикум] / [В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2017. – 718 с.
13. Цінні папери: [підручник] / [В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. — К.: Знання, 2011. – 1094 с.
14. Цінні папери: практикум: [навч. посіб.] / [В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2013. – 791 с.
15. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: [підручник] / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання, 2015. – 535 с.

2.4. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Об'єктивна необхідність та економічна сутність міжнародних фінансів

Фінансова наука про міжнародні фінанси. Призначення міжнародних фінансів. Основні канали руху міжнародних фінансів. Міжнародні фінанси як економічна категорія.

Місце і роль міжнародних фінансів у сучасній світогосподарській системі. Глобалізація міжнародних фінансів.

Формування світових центрів. Основні складові елементи міжнародного фінансового центру. Лондон, Нью-Йорк та Токіо як основні фінансові центри. Інші фінансові центри Європи та світу.

Тема 2. Склад і структура міжнародного фінансового ринку

Призначення та головна функція міжнародного фінансового ринку. Структура фінансових ринків.

Міжнародний валютний ринок як економічна категорія. Суб'єкти міжнародного валютного ринку. Територіальне розташування валютних ринків. Найбільші регіональні валютні ринки. Ринок євровалют. Система СВІФТ.

Міжнародний ринок позичкових капіталів та його основні сегменти. Ринок синдигованих капіталів.

Тема 3. Операції на міжнародному валютному ринку

Світові ринки золота. Золоті аукціони. Операції на девізних ринках. Поточні валютні операції. Валютні операції, пов'язані з рухом капіталу. Види валютних операцій: "спот", "форвард", "своп".

Валютна біржа. Ф'ючерсні валютні операції, валютний опціон, валютний арбітраж.

Міжнародні розрахункові операції: акредитив, переказний вексель, відкритий банківський рахунок, консигнація.

Тема 4. Розвиток міжнародного ринку цінних паперів

Міжнародний ринок акцій. Види акцій. Капіталізація ринку. Міжнародний ринок облігацій. Види облігацій. Зарубіжні облігації. Єврооблігації. Приватні та інституційні інвестори.

Діяльність фондових бірж на міжнародному ринку цінних паперів. Первинний та вторинний ринки цінних паперів. Фондова біржа. Діяльність Нью-Йоркської, Лондонської та Токійської фондових бірж.

Тема 5. Функціонування міжнародного ринку кредитних ресурсів

Форми міжнародного кредиту. Комерційний та фінансовий кредити. Приватні, урядові кредити та кредити міжнародних організацій. Змішані кредити.

Міжнародний фінансовий лізинг як економічна категорія. Валютні умови міжнародного лізингу.

Зовнішня заборгованість країн, що розвиваються. Криза заборгованості. Заборгованість розвинутих країн. Заборгованість країн з перехідною економікою. Динаміка зовнішнього боргу України. Показники норми обслуговування державного боргу (НОБ) та міжнародної валютної ліквідності (МВЛ). Структура МВЛ.

Тема 6. Світові валютно-фінансові системи та їх еволюція

Національна та світова валютні системи. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Паризька система золотомонетного стандарту. Генуезька система золотодев'язного стандарту.

Бреттон-Вудська валютно-фінансова система та її основні принципи. Спеціальні права запозичення (СПЗ). Головні положення Кінгстонської валютно-фінансової системи.

Тема 7. Розвиток регіональних валютно-фінансових угруповань

Валютні блоки: стерлінговий, доларовий, золотий.

Валютні зони: стерлінгова, доларова та зона французького франка. Інші валютні зони.

Європейська валютна система та її складові. Регіональна міжнародна валютна одиниця ЕСВ, склад її «валютного кошику». Європейський валютний союз та проблеми його функціонування. Структура Європейського центрального банку (ЄЦБ). Євро: проблеми та перспективи функціонування.

Тема 8. Міжнародні економічні організації як суб'єкти міжнародних фінансів

Економічні організації системи ООН. Фінансові функції Генеральної Асамблеї (ГА), Економічної і Соціальної Ради (ЕКОСОП) та Секретаріату ООН. Організація Об'єднаних Націй по промисловому розвитку (ЮНІДО). Програма розвитку ООН (ПРООН). Європейська економічна комісія ООН (ЄЕК).

Міжнародні та регіональні економічні структури. Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК). Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА). Чорноморське економічне співтовариство (ЧЕС). Співдружність незалежних держав (СНД).

Особливості функціонування фінансової системи ЄС. Європейський інвестиційний фонд (ЄІФ).

Тема 9. Міжнародні фінансові інституції

Міжнародний валютний фонд (МВФ). Політика траншів. Механізм розширеного фінансування.

Світовий банк (СБ) та його складові: Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), міжнародна

фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство по гарантіях інвестицій (БАГІ), Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних суперечок (МЦВІС), Банк міжнародних розрахунків (БМР).

Регіональні фінансово-кредитні установи. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Міжамериканський банк розвитку (МаБР). Азіатський банк розвитку (АзБР). Група Африканського банку розвитку (АфБР). Арабський фонд економічного і соціального розвитку (АфЕСР). Ісламський банк розвитку (ІБР). Міждержавний банк СНД.

Тема 10. Регулювання міжнародних валютно – фінансових відносин

Міжнародне фінансове право. Норми та джерела міжнародного права у сфері міжнародних фінансів. Міжнародна фінансова політика та її реалізація. Ринкове та державне регулювання валютних відносин. Валютна політика та її форми. Валютні обмеження. Міждержавне регулювання ціни золота. Податкова політика держави. Державне регулювання міжнародних кредитних відносин. Національне регулювання іноземних інвестицій.

Наднаціональна координація міжнародних валютно - фінансових відносин.

Тема 11. Заборгованість у системі міжнародних фінансів

Геополітика світового боргу. Показники зовнішнього боргу. Світова економіка та світовий борг.

Криза світової заборгованості. Основні недоліки системи регулювання світових потоків капіталу. Роль міжнародних фінансових організацій в регулюванні зовнішнього боргу.

Управління зовнішнім боргом. Світові інструменти боргу. Методи управління зовнішнім боргом. Правові аспекти регулювання боргу. Програмне управління зовнішнім боргом.

Тема 12. Міжнародні розрахунки та платіжний баланс

Поняття міжнародних розрахунків. Типи та форми міжнародних розрахунків. Валютно – фінансові та платіжні умови міжнародних операцій. Валютні кліринги та їх форми.

Традиційні методи фінансування міжнародної торгівлі. Процес фінансування. Види акредитиву. Імпортний та експортний акредитив. Сучасні технології і товарні акредитиви. Інші методи фінансування зовнішньої торгівлі. Інститути, що фінансують зовнішню торгівлю. Ризики та їх види. Методи мінімізації затрат та ризиків у фінансуванні торгівлі.

Поняття платіжного балансу та взаємозв'язок рахунків. Способи використання інформації платіжного балансу. Структура платіжного балансу. Сучасна класифікація статей платіжного балансу за методикою МВФ. Стан рівноваги платіжного балансу. Оцінка позицій платіжного балансу. Економічні фактори, що впливають на стан платіжного балансу. Процес правки платіжного балансу.

Тема 13. Визначальна роль валютного курсу в системі міжнародних фінансів

Економічні функції валютного курсу. Валютне котирування. Купівельна спроможність валюти. Валютний кошик. Фактори, які впливають на валютний курс.

Методика визначення валютних курсів. Реально та договірно фіксовані валютні курси. Плаваючі валютні курси.

Конвертованість валют. Вільно конвертовані, частково конвертовані та неконвертовані валюти. Зовнішня та внутрішня конвертованість. Класифікатор іноземних валют.

Тема 14. Гроші як основа фінансових ресурсів

Закони грошового обігу та основні тенденції його динаміки. Девальвація. Ревальвація. Демонетизація. Реставрація. Деномінація. Стійкість грошового обігу. Інфляція. Дефляція. Сучасні теорії грошового обігу та інфляція.

Тема 15. Шляхи становлення національної валютно-фінансової системи України

Формування системи валютного регулювання і валютного контролю. Основні пріоритети розвитку експертного сектора. Інші шляхи зростання валютних надходжень. Активізація інвестиційної діяльності.

Становлення валютного і фінансового ринку України та формування його суб'єктів. Діяльність НБУ та комерційних банків на фінансовому ринку України.

Сучасні проблеми функціонування повноцінної національної валюти.

Тема 16. Проблеми та перспективи входження України в міжнародну фінансову систему

Об'єктивна необхідність інтеграції України в систему міжнародних фінансів. Залучення іноземного капіталу у вигляді прямих інвестицій. Привабливість економіки України для іноземних інвесторів.

Стан та перспективи співробітництва України з міжнародними фінансовими інституціями. Співпраця з МВФ, СБ, ЄБРР та іншими міжнародними інституціями.

Тема 17. Оподаткування в системі міжнародних відносин

Сутність та сучасні проблеми міжнародного оподаткування. Особливості міжнародного оподаткування. Офшорні центри в системі міжнародного оподаткування.

Тема 18. Міжнародний фінансовий менеджмент

Сутність та загальні напрями міжнародного фінансового менеджменту. Специфіка проблем міжнародного фінансового менеджменту. Особливості сучасного міжнародного фінансового менеджменту.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: [підручник] / С.Я. Боринець. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2009. – 582 с.
2. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: [підручник] / С.Я. Боринець. – К.: Знання, – 2006. – 494 с.
3. Боринець С.Я. Теорія та практика світових фінансів / С.Я. Боринець. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. – 350 с.
4. Бурковська А.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах: [навч. посібник] / А.В. Бурковська, Т.І. Лункіна. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 208 с.
5. Міжнародні фінанси. Кредитно-модульний курс: [навч. посібник] / Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, М. І. Барановська. – 4-е вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ, 2011. – 288 с.
6. Міжнародні фінанси: [навч. посібник] / За ред. М.І. Макаренка та І.І. Дьяконової. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 548 с.
7. Науменкова С.В. Валютне регулювання / С.В. Науменкова, К.Ф. Черкашина. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 155 с.
8. Пебро М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения: пер. с франц./ Общ. ред. Н.С. Бабинцевой. – М.: Прогресс, Универс, 1994. – 496 с.
9. Співробітництво з Міжнародними фінансовими організаціями [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=43251
10. Фінанси. Практикум / [І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Вид-во Ліра-К, 2020. – 352 с.
11. Фінанси: [підручник] / [І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.]; за ред. І.О. Лютого. – К.: Вид-во Ліра-К, 2017. – 728 с.
12. Фондовий ринок: [підручник] / [В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. Книга 1. – К.: Знання, 2015. – 621 с.
13. Фондовий ринок: [підручник] / [В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. Книга 2. – К.: Знання, 2016. – 686 с.